INSTA

MUISTIO

13.10.2016

MUISTIO VALTIOVARAINVALIOKUNNAN HALLINTO- JA TURVALLISUUS-JAOSTOLLE

Aihe: HE 134/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017 /**Puolustusteollisuus**

Kotimaisen puolustusteollisuuden tila syksyllä 2016

Puolustusteollisuuden PKT-yritykset ovat ajautuneet ahdinkoon pienentyneiden puolustusmateriaalihankintojen seurauksena. Lain julkisista puolustus- ja turvallisuus-hankinnoista (PUTU-laki) voimaantulon jälkeen suurissa kansainvälisissä materiaali-hankinnoissa kotimaisen teollisuuden osuus on pienentynyt ja osissa poistunut kokonaan. Kansainväliset yritykset ottavat hankkeisiin mukaan mieluimmin omat kansalliset alihankkijansa kuin suomalaisia yrityksiä.

Valtioneuvosto hyväksyi periaatepäätöksen Suomen puolustuksen teknologisen ja teollisen perustan turvaamisesta keväällä 2016. Päätöksessä määritetään Suomen puolustuksen kriittiset suorituskykyalueet sekä niiden hallinnan kannalta kriittiset teknologiat. Päätöksellä perustellaan kotimaahan kohdistettavia hankintoja ja teollisen yhteystyön velvoitteita. Erityisesti kriittisten suorituskykyalueiden ja niiden tarvitseman teknologia-alueiden kohdalla tulee päätöksen mukaan varmistaa, että Suomessa säilyy tarvittava teknologinen osaaminen. On ensiarvoisen tärkeää, että periaatepäätöksen linjaukset toteutuvat myös käytännössä puolustusvoimien hankintatoimessa.

Huoltovarmuuden selkeä ja yksiselitteinen vaatimus on ainoa tae, jolla voidaan varmistaa kotimaisen teollisuuden vankka rooli myös ulkomailta kohdistuvissa materiaali-hankinnoissa. Huoltovarmuuden avulla voidaan taata kotimainen osaaminen, sotilaallinen kriisinsietokyky ja elinkaarenaikainen ylläpitokyky kaikissa olosuhteissa.

Kotimaisen puolustusteollisuuden kannalta erityisen kriittisiä isoja tulevaisuuden hankkeita ovat Laivue 2020- ja HX-hankkeet. Kotimaisen puolustusteollisuuden kyky tukea em. hankkeita sekä muita kriittisiä suorituskykyalueita myös poikkeusoloissa vaatii jatkuvaa T&K-toimintaa. Budjettiesityksen perusteella näyttää siltä, että T&K ei ole saamassa riittäviä taloudellisia resursseja. T&K-toimintaa on leikattu viimeisen kahden vuoden aikana toistuvasti. Nämä leikkaukset ovat selvästi heikentäneet kotimaisen teollisuuden kykyä tukea puolustusvoimia tulevissa hankkeissa.

Puolustusmateriaalibudjetti 2017

Positiivista on, että parlamentaarisen työryhmän raportissa puolustusmateriaali-hankinnoille esitetty tilausvaltuuden asteittainen korotus on otettu huomioon budjetissa, vaikka valtion yleinen taloustilanne on erittäin haastava. Esitetty uusi tilausvaltuus (PVKEH2017) on yhteensä 519 M€. Vuoden 2017 osuus on 71 M€, jossa on vain 34 M€ korotus vuoteen 2016 verrattuna. Lisäksi tilausvaltuus on huomattavan takapainotteinen.

MUISTIO

13.10.2016

Määrärahojen asteittainen korotus palauttaa kehyksen puolustusvoimauudistusta edeltävälle tasolle. Haasteellista on kuitenkin se seikka, että puolustusvoimat joutuu siirtämään rahaa lisää toimintamenojen kattamiseen, joten materiaalihankintojen korotus ei toteudukaan suunnitellun suuruisena. Syynä on, että myös puolustusvoimiin kohdistettiin hallinnonaloja koskeva säätövelvoite, vaikka puolustusvoimat oli juuri saattanut päätökseen laajan puolustusvoimauudistuksen säästöineen.

Suomen kyberturvallisuusstrategian mukaisesti ”vuonna 2016 Suomi on maailmanlaajuinen edelläkävijä kyberuhkiin varautumisessa ja niiden aiheuttamien häiriötilanteiden hallinnassa”. Varautuminen kyber-puolustuskyvyn kehittämiseen on erinomainen suunta, mutta toisaalta kansallisen kyberstrategian toimenpideohjelman uskottavuus on laajasti kyseenalaistettu. Strategian jalkautus tulisikin turvata määrätietoisella organisoitumisella, selkeällä omistajuudella, kumppanoitumalla suomaisen osaavan teollisuuden kanssa ja osoittamalla riittävät taloudelliset resurssit digitaalisten uhkien kääntämiseksi mahdollisuuksiksi.

Aktiivisia toimenpiteitä tarvitaan näinä niukkoina aikoina

Kotimaisen puolustusteollisuuden elinmahdollisuudet nyt ja tulevaisuudessa tulee turvata kansallisen huoltovarmuuden varmistamiseksi. Keskeisten kansallisen turvallisuusetujen suojaaminen myös hankinnoilla on mahdollista, mutta perustetta täytyy myös uskaltaa ja osata käyttää. Näin tekevät mm. suuret eurooppalaiset tuottajamaat (Ranska, Saksa, Iso-Britannia, Italia ja Espanja) sekä esimerkiksi Tanska ja Puola. Miksi Suomi ei toimisi myös näin vallitsevassa varsin epävakaassa turvallisuustilanteessa?

Niukkojen hankintavaltuuksien aikana, tiukassa valtion taloustilanteessa, kiristyneessä kansainvälisessä tilanteessa ja erityisesti ottaen huomioon Suomen haasteellinen geo-poliittinen sijainti hankinnat tulisi suunnata maksimaalisesti kotimaahan. Valtioneuvoston periaatepäätös ”Suomen puolustuksen teknologisen ja teollisen perustan turvaaminen” antaa erinomaiset perusteet, nyt tulee toteuttaa periaatepäätöksen jalkautus hankintoihin. Näin voimme turvata huoltovarmuuden, tukea yritystoimintaa, hyödyntää korkeatasoista suomalaista osaamista ja luoda/varmistaa suomalaisille työpaikkoja.

Tampereella 13.10.2016

Insta DefSec Oy

Timo Hammar
varatoimitusjohtaja